

Govor ob 150. letnici zadružništva v Prlekiji 9.9.2022

Spoštovane zadružnice in zadružniki, sodelavci, bivši zaposleni v zadrugi, dragi prijatelji, poslovni partnerji, sosedje, prav lep pozdrav na našem današnjem slavju. V veselje mi je, da lahko danes tukaj posebej pozdravim naše visoke goste, ministrico za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, gospo **Ireno Šinko**, predsednika Zadružne zveze Slovenije gospoda **Boruta Florjančič**.

Županjo Občine Ljutomer mag. **Olgo Karba**, župana Občine Križevci mag. **Branka Belec**, župana Občine Sveti Jurij ob Ščavnici gospoda **Antona Slana**, podžupana Občine Veržej gospoda **Draga Legen**.

Župnika Župnije Ljutomer gospoda **Gorana Merica**.

Med nami posebej pozdravljam tudi predstavnike izobraževalnih in strokovnih institucij iz področja kmetijstva, dekana Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede prof. dr. **Branka Kramberger**, direktorja Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota dr. **Stanislava Kapuna**, predstavnic Srednje biotehnične šole Rakičan gospo **Ksenijo Kous**.

Med nami prav tako posebej pozdravljam strokovnjake iz področja zadružništva in avtorje prispevkov za našo Monografijo o zadružništvu, ki bo skoraj zagledala luč in bo predstavljena predvidoma v mesecu novembru letošnjega leta, prof. dr. **Matija Kovačič**, dr. **Franci Avsec**, dr. **Miran Puconja**, dr. **Peter Kovačič Peršin**, dr. **Marta Rendla**, dr. **Karolino Babič**, dr. **Polono Domadenik**, gospo **Alenka Marjetič Žnider**, gospo **Tadejo Andrejek**, gospo **Jadranko Vesel**, gospoda **Antona Ratiznojnik**, gospoda **Gorana Šoster**.

Skratka vsi danes prisotni prav lepo pozdravljeni na današnji slavnostni akademiji ob 150 letnici ustanovitve prve zadruga na takratnem slovenskem ozemlju tukaj v Ljutomeru.

Nastanek prve zadruga leta 1872 je seveda rezultat aktivnosti slovenske narodne zavesti, ki je bila v drugi polovici 19. stoletja na vrhuncu. Različni dejavniki so vplivali, da se je ravno v Ljutomeru takrat tudi na kmetijskem področju zelo dogajalo, prvi slovenski tabor 1868, prva zadruga 1872, prve kasaške dirke leta 1874. Narodno zavedni prebivalci tega območja so se namreč zelo zavedali težav obstoja, bližina Avstrije na eni strani, bližina Madžarske še takrat do reke Mure, bližina Hrvaške na drugi strani, to so bili vplivi, ki so takrat aktivirali to prebivalstvo, da so v popolnosti podrli te aktivnosti.

Prvo zadrugo, ki se je imenovala Okrajna posojilnica v Ljutomeru, je ustanovil tedanji ljutomerski okrajni zastopnik, posestnik in gospodarstvenik Ivan Kukovec, na pobudo Josipa Vošnjaka, zdravnika in vidnega slovenskega politika. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 140 članov, večina kmetov tako iz ljutomerskega kot križevskega območja, kar je botrovalo da so že malo kasneje tudi v križevcih ustanovili podružnico,

leta 1899 pa tudi že samostojno posojilnico. Te posojilnice so na tem območju nemoteno delovale vse do druge svetovne vojne. Na tem območju je bilo kasneje vse do druge svetovne vojne ustanovljenih večje število hranilnic, posojilnic, zadrug v različnih oblikah. V družinskem arhivu imamo ročno zapisana zadružna pravila iz leta 1934, ko so tudi kmetje v Bolehnečicah, vasi s 30 hišnimi številkami, ki so bile v večini trdne živinorejske kmetije, ustanovili svojo zadrugo, ki se je glasila Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Bolehnečicah registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Naša zadruga seveda temelji na tej prvi ustanovljeni zadrugi v Ljutomeru 1972 in prvo ustanovljeni zadrugi v Križevcih pri Ljutomeru 1899. Kot dokaz za to je še vedno lastništvo poslovnih objektov teh zadrug. V Ljutomeru smo tako lastniki stavbe, ki jo je leta 1994 zgradila danes že omenjena prvo ustanovljena zadruga in se nahaja na Glavnem trgu št. 3. Ta stavba je bila po drugi svetovni vojni nacionalizirana in je v njej po vojni delovala trgovina z oblačili, zato se je je prijel vzdevek oblačila. Objekt je zadruga dobila vrnjen po zakonu o denacionalizaciji, bo pa v njej konec leta zaživela razstava o zadružništvu. Zadruga je po drugi svetovni vojni in vse do nakupa teh objektov, kjer se danes nahajamo delovala za stavbo te prve zadruge na številki Stari trg 3a. Podobna zadeva pa je tudi v Križevcih pri Ljutomeru, kjer imamo v lasti poslovno stavbo prve posojilnice v Križevcih v kateri je zadruga v različnih oblikah delovala vse do združitve leta 2012, v tej stavbi je delovalu tudi zadružno podjetje Mursko polje, ki je bilo v Socialistični organizacijski obliki v lasti ljutomerske in križevske zadruge.

Naša zadruga v sedanji obliki letos namreč praznujemo 10 let od uspešne združitve dveh zadrug Splošne kmetijske zadruge Kmetovalec iz Ljutomera in Splošne kmetijske zadruge Klas iz Križevca pri Ljutomeru. Obe te zadrugi sta bile na novo formirani tudi leta 1992 po novem zakonu o zadrugah, tako da je od tega tudi jubilejnih 30 let. Zadrugi, kljub temu da sta se v določenih obdobjih razdružili in spet združili je vendarle povezovalo to, da sta delovali v interesu kmetov in lokalnega območja zato so ju kljub konkurenčnosti med njima v določenem obdobju, kmetje iz tega celotnega območja imeli za svoji zaveznici.

In da se še malo predstavimo za tiste ki še nas ne poznate. Danes zadruga deluje na šestih lokacijah, poleg omenjenih poslovnih zgradb v centru Ljutomera in centru Križevca pri Ljutomeru, delujemo tukaj na sedežu zadruge, kjer je posodobljen in povečan skladišno distribucijski center za žita s pakirnico, sušilnica za zrnje, kateri se bo v bližnji prihodnosti pridružila še ena, kompleks obnovljenih hladilnic, celotne linije za sušenje, čiščenje, sortiranje in pakiranje čebule in krompirja. Potem delujemo tudi v Ključarovcih pri Ljutomeru, kjer je prav tako skladišno distribucijski center za žita s sušilnico, pralnico sušilnico in čistilno naprava za semena oljnih buč, našo oljarno za bučno olje, ki prav tako letos praznuje 10 let od njene izgradnje in začetka delovanja. Na lokaciji v Ključarovcih je tudi trgovina s kmetijskim repromaterialom in hlev za odkup živali. Potem pa še delujemo na dodatnih treh lokacijah kjer so naše trgovine z

reptomaterialom za kmetijstvo, vrt in dom in sicer v Ljutomeru, Radoslavcih in v Veržeju. Ob tem je zadruga lastnica tudi skoraj 100 hektarjev kmetijskih zemljišč in nekaj malega gozdov, ta so dana v najem članom zadruga.

Letos imamo torej veliko razlogov za slavje, ob vseh obletnicah, ki jih praznuje naša zadruga bomo danes predali v namen tudi te sodobno opremljene in obnovljene kapacitete za skladiščenje žit, hladilnice in tudi obnovljene upravne prostore. S tem dajemo nekaj k mozaiku vsega tega, kar so nam pripravili naši predhodniki in kar poskušamo z vsem svojim znanjem in sposobnosti še dolgo ohranjati za dobrobit našega kmetijstva in lokalnega okolja in seveda za zanamce. Idej in priložnosti je še seveda veliko, prostora za širitev tudi, saj je tudi ta prelepa njiva tukaj v industrijski coni, ki ste jo opazili in okrog katere ste se pripeljali na dvorišče zadruga naša lastnina.

Na koncu bi se seveda rad zahvalil vsem tistim, ki so skozi teh 150 let delovali za to plemenito združno idejo in jih danes več ni med nami. Vsem tistim ki ste še in ti ste v večini danes tudi tukaj prav tako za nesebično razdajanje kot uslužbenci, kmetje, člani različnih ogranov upravljanja, poslovni partnerji. Hvala tudi vsem inštitucijam na področju kmetijstva, ki nas podpirate z nasveti, vsem prijateljskim zadrugam s katerimi sodelujemo, in hvala tudi Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, preko katerega pridobivamo tudi del prepotrebnih sredstev za naš nadaljnji razvoj. Hvala tudi vsem, ki ste pomagali pri organiziranju današnjega dogodka, ter hvala vsem vam, kateri ste si danes vzeli vaš dragoceni čas in nas počastili z obiskom.

Vabim vas, da tudi v prihodnje podpirate združništvo, katerega primarni namen ni ustvarjanje dobička, ampak zasledovanje koristi članov ter preko tega ustvarjanje širših družbenih koristi, zlasti v lokalnem okolju v katerem te delujejo. Se pravi bodimo še naprej zagovorniki sodelovanja in pravičnosti v gospodarskih dejavnostih.

Alojz Štuhec, predsednik SKZ Ljutomer-Križevci